

BULÁNYI GYÖRGY naplójából:

Városmajor, 2003. december 31.

Aki nem megy Szilveszterkor mulatni, ráér az új esztendő első napjára prédikációt készíteni. Írhatja még újév napján is, mert a Bokorportán a decemberi misén leszavaztak. Hogyan? Mivel? Én kulánsan, hogy kialudhassák magukat, felajánlottam a mise időpontjának a 11órát, mire ők azt mondták, hogy szilveszter után ők csak délután ötre használhatók. Így hát volt időm készülni az ünnepre, amely valamikor a **Circumcisio** nevet viselte. S ha ma másképpen is hívják, az evangélium szövege maradt a régi, és arról beszél, hogy a nyolcadik napon körülmetélték a Kisjézust.

Mert a gyereket a nyolcadik napon körül kell metélni. Mert a bubát, amint az anya el tud menni a templomba, – csíki nyelven – *meg kell önteni*. Ezek a vallási előírások működtek, és szigorúan működtek – háromezer és kétezer, vagy akárhány ezer esztendőn keresztül. Mindaddig, amíg nem jött a Bokor, s a nagy eszével fel nem fedezte, hogy a gyerekkeresztelés lehet jámbor szokás, vallási ceremónia, de Jézushoz aztán igazán semmi köze nincsen, mert a jézusi megkeresztelés feltétele a megkeresztelendőnek a hite. A csecsemő pedig tud sárgát meg zöldet csinálni, tud szopni meg sírni is, ha valami baja van, de hinni aztán nem tud semmiképpen sem. Mi következik ebből? Akkor ne is csináljunk semmi vallásosat, amikor olyan nagy ajándékot kapunk Istentől, mint a gyermek? Dehogynem! A következő közösségi szentmise során csináljunk valami szép befogadó liturgiát. Imádkozik benne az összes érintett, az édesanya, az édesapa, a nagyobb testvérek s az egybegyűlő közösség tagjai. Megköszönik őt.

Ez folyt a megvilágosodás utáni lelkes években. Még emlékszem a befogadó misékre. De már csak emlékszem – a Bokor jámbor és szép időire, pl. a KA-t megköszönő misére. A negyedik nemzedékből még senkinek sem jutott eszébe befogadó misét kérni. Miért? Mondjam, hogy nem tudom? Talán mást kértek meg? Talán. A tény azonban alighanem ez: Nem öntjük meg a bubát – a Bokor elveinek megfelelően. S nem érünk rá közösségi misére meg befogadó liturgiára – a Bokor rendszerváltás utáni gyakorlatának megfelelően. Kell az idő másra, nem imádságra. Mire? Nem akarnám az új évet gorombáskodással kezdeni. Ezért csak annyit mondok, hogy nagy emmel (M) kezdődhetik a neve, aki nagyobb úr a mi életünkben is, mint az Isten. Ha arámul emlegetjük. De ha csak magyarul, akkor nagy pével (P) indul a szó.

Más. Az ember fiatalon negyvennyolcas; s ha benő a feje lágya, akkor meg hatvanhetes. Volt egy ilyen mondás a 19. század második felében. A magyarnak ritkán nő be a feje lágya. Mit takar ez a mondás? Hát azt, hogy ha fiatal, akkor meghallja, *hogy Sehonnai bitang ember, / Ki most, ha kell, halni nem mer*. Hát azt, hogy fiatalon meghallja, hogy *Ha még egyszer azt üzeni, mindnyájunknak el kell menni*. És azt, hogyha megvénül, s mégsem nő be a feje lágya, akkor is a negyvennyolcas pártra szavaz, nem a Deákéra. Nem baj, ha ennek az a következménye, hogy nemzetiiségi vidékeken épül vasút, mert azok a Deák-pártra szavaznak. Semmi sem baj, de nem engedünk a negyvennyolcból, jóllehet Petőfi halott, Kossuth pedig Torinóból csak üzenget. Vannak az eszmék emberei, akik elmondhatják magukról: *nem leszek játéka semmiféle szélnek*. S most jön a mondás második fele: mert *ha fiatalon nem vagyok negyvennyolcas, akkor nincs szívem, ha meg megöregedve is negyvennyolcas maradok, akkor nincs eszem*.

Hát erről a legutóbbi állatfajról szóljon ma az ének! Kicsit messziről kezdeném. *Emlékezzünk régiekről, Szkiáciából kijöttekről...* Árpád apja Álmos, Álmosé Ügyek. Sajnos a főtáltosaik nevét nem őrizte meg a nemzeti emlékezet. Nem, pedig holtbiztos, hogy a nemzeti vállalkozások: honfoglalás, vagy csak kisebb kalandozások esetén ők szúrták le a fehér lovat Ukkont vagy Hadurat kérve, hogy segítse győzelemre eleinket. Árpád utódainak, Fajsznak, Taksonynak táltosai ugyancsak áldozták a fehér lovat, de nevük nekik sem marad fenn. Miért? Mert Gézával–Vajkkal új idők jönnek, melyek

nem kedveztek az előttük való idők egyháztörténeti kutatásainak. Keresztény éra következik, melyben nem fehérlovat áldoz a táltos, hanem szentmisét celebrál az esztergomi érsek, vagy a mártonhegyi apát. De ugyanolyan célra, mint amilyenre áldozta a lovat a táltos. Mit akarok ebből kihozni? Nem sokat, csak annyit, hogy valami töretlen a legutóbbi, mondjuk, kétezer esztendő magyar történelmében. Mi az? Hát – *a trón s az oltár szövetsége*.

Azaz, hogy volt egy említésre sem méltó pillanatnyi törés. A huszadik század közepén. Mindössze húsz évig tartott: a Vörös Hadsereg ideérkeztétől 1964. szeptember 14-ig. Valakik hőieskedtek e húsz évben, s ennek folytán megszakadt a régi s jól bevált szövetség. Pedig Rákosi nem akarta. Hívta is a Mindszenty nevű főtáltost, hogy üljön le vele tárgyalni. De a táltos nem ment A lengyel kolléga, Wisinszky, az ment. Un uomo tanto imprudente! – mondták is a magyar főtáltosról egyes vatikáni hivatalnokok. (Kegyeletet sértek vele, ha lefordítom? *Egy ennyire nem-okos ember!* – Ennek az értesülésemnek forrása: Kerkai Jenő SJ, Gyújtó fogház, az 1956 előtti években.) Le kellett a Rákosi bácsinak sittelnie a magyar főtáltost, különben a fejét veszik Rákosinak a Kremlben. Az áltáltosok egyrésze nem ítélte el a főtáltost, sőt, kiállt mellette – ezek a negyvennyolcasok. Mentek is a sittle. Más táltosok igyekeztek csendben meghúzódni, vagy bátran felemelték szavukat a főtáltos ellen. (Annyira szerették a békét, hogy béketáltosoknak is nevezték őket.) 1964 szeptemberében pedig a római legfőbb táltos keleti politikás mitugrásza idejön Pestre, s aláír egy papírost, hogy végre szent legyen a béke, s helyre álljon az örök törvény: a kéz kezét ropogva ráz.

Ekkor bődül el magában az egyik sitről kijött – politikához nem is sejtő, negyvennyolcas a köbön – áltáltos: Hát kinek a katonája vagyok én? Hét évig dolgozik a felelet elkészültén, s megállapítja, hogy Jézus istentelennek ítéli a trón és az oltár szövetségét, hiába ezer esztendő keresztény és több ezer esztendő pogány szenthagyomány e szövetség. Ennek pedig csak annyi lesz a következménye, hogy nemcsak Rákosi és utódjai nézik ellenségüknek őt és övéit, a Bokrot, nemcsak a szövetségi húségben a húsz év alatt is kitartó s most szent igazukban a legfelsőbb megerősítést is elnyerő béketáltosok tekintik féleszüeknek őket, hanem – ami sokkal jelentősebb – az erre a húségre visszatérő összes táltosok is mind rájönnek, hogy a hősi póz – egyházárulás. Így van ez ma is, és egyelőre minden arra mutat, hogy még egy darabig holnap is így lesz. Ebben az évben lesz 40 éve, hogy a pápa érvénytelenné nyilvánította a Mindszenty-féle húsz esztendőt. Hogy hitet tett arról, hogy az egyháznak – akármilyen is a rendszer – szüksége van államilag elfogadott püspökökre. Olyanokra, amilyenek vannak, s amilyenek a hatalomnak tetszenek. Az a húsz esztendő, meg a Bokor által még rárakott negyven, összesen hatvan esztendő – ez a negyvennyolc a javából. Észrevenni, hogy megváltoztak a körülmények, nem ma, hanem negyven esztendővel ezelőtt – az pedig a hatvanhét. A kérdés, hogy maradunk-e fiatalokként-éretlenekként negyvennyolcasok vagy öregesen-bölcsekné megtérünk hatvanheteseknek? A döntés meghozása előtt érdemes valamit tudatosítani. A táborunk az én megítélésem szerint 15 év óta folyamatosan és kitartóan fogy. Nem kicsit, hanem nagyon. Elkedvetlenedik. Nem tér vissza a trón-oltár-húségre, hanem csak elmarad. A Bokorból is, a templomból is. Nem feltétlenül egészen, csak majdnem egészen marad el. S van, aki halkabban kezd citerázni a Bokorban, s szépen visszaóvakodik az elhagyott egyházi pozíciókba. Talán engem is így néznek valakik a Bokorban! Tegnap délután beszélgettem valakivel, aki már nagyjából egészen elmaradt a Bokorból is, a templomból is. De azért azt, hogy én mit csinállok, azt még valamelyest figyeli. Ott volt az adyligeti éjféli misén is. Azt mondta, hogy arra a darázsra emlékeztetem, amelyik bekerült a szobába, s újra és újra neki repül az ablaküvegnek. Befürödtem a Bokor népével (ővele is), s tovább kísérletezem – és 85. évemben. Annak ellenére is, hogy ma már egészen más minőség hajlandó velem szóba állni, mint korábban. De még a régiekkel is befürödtem. Az újakkal sokkal hamarabb befürdök. Látom-e ezt világosan? S ha igen, akkor hogyan vagyok képes ezt tovább csinálni? Újévi számvetésre van szükség. Mindannyiunknak. Nem tudom, s nem akarom megfejteni mások viselkedésének titkát. Hogy miért nem tud megnőni egyetlen kezdeményezésem/sünk sem? Csak a magam viselkedéséről tudok beszámolni. Én semmi másnak nem látom értelmét, mint amit csinállok. Se Erdőnél, se Orbánnál, se Csúrkánál nem tudok jelentkezni. Bölcsek ők, nem is hívnak. Lehet, hogy a darázs vagyok. Én akkor is csak arra vagyok képes, amire. A jézusi negyvennyolcból nem tudok engedni. Jóllehet, ő fürdött be aztán igazán: már kétmilliárd a száma azoknak, akik

megváltójuknak tekintik, s a legjobb lelkiismerettel gazdagodnak és verekednek. Eszükben sincs szóba állni az evangéliummal. A nevére hivatkozók lecserélték a tanítását az ellenkezőjére, és meglovagolták halálát, feltámadását. Nincs belső jogosultságom bármit is abbahagyni, amíg belém nem fojtják a szót. Akár ember, akár az Isten. Tehát amíg idejöttök, nem kaptok mást. Én nem hagyom abba. De ti idejöttök-e még holnap? Ha igen, akkor miért? S ha abbahagyjátok, akkor miért? Amen. Ha pedig a válasz az volna, hogy: Nem hagyjuk abba, mert ugyanúgy nem hagyhatjuk abba, ahogyan te nem hagyhatod abba –, akkor a kérdés számotokra és számomra, mindannyiunk számára ez: mivel erősítjük hűségünket? Mivel tudjuk megfordítani a '89-ben elkezdődött fogyási folyamatot? A Bokor ment le már az 50-es években nullára, s a 60-as években újraéledt. Van olyan eszköz a kezünkben, hogy az elfogyás helyett a növekedés legyen a trendi? Van olyan, hogy *Ne félj, te kisdéd nyáj?*